

Xavier Rousseaux & Laurence van Ypersele (dir.), *La Patrie crie vengeance! La Répression des "inciviques" belges au sortir de la guerre 1914-1918*, Bruxelles, Le Cri édition, 2008, 441 pp., ill., ISBN 978-2-8710-6493-0

Bij het lezen van die titel denken wij vooral aan de bestraffing van het Vlaamse activisme. Historici van de Université Catholique de Louvain, bijzonder van haar Centre d'histoire du droit et de la justice, tonen aan dat zowel in de eisen van de publieke opinie als in de gerechtelijke praktijk de bestraffing van verklikking, spionage en vooral economische collaboratie veel belangrijker was. De hele repressie moest starten in abnormale omstan-

digheden. Het eerste probleem was het herstel van de orde na de Duitse soldatenrevolutie van november 1918. In de chaos voordat het Belgische leger heel het grondgebied had bezet, kwamen plunderingen voor, onder meer van huizen van Duitsers en collaborateurs. Daarna keek het gerecht aan tegen een enorme achterstand, ten gevolge van de staking van zijn werkzaamheden sinds februari 1918, na de aanhouding en deportatie van magistraten door de bezetter; en dat terwijl de misdadigheid was toegenomen onder de hongerende bevolking. Om de achterstand op te ruimen, werd niet alleen het gerechtelijk apparaat uitgebreid en gemoderniseerd, maar werden de vervolgingen beperkt en zelfs amnestie verleend voor een aantal misdrijven uit de oorlogstijd. De voorlopige invrijheidstellingen werden uitgebreid.

De auteurs beschrijven ook de oorlogswetgeving die door de uitgeweken regering in Le Havre was uitgevaardigd, en de latere aanpassingen eraan. Voor misdrijven en misdaden tegen de veiligheid van de staat waren aanvankelijk de krijgsraden en -hoven bevoegd, vanaf 1 mei 1919 de burgerlijke rechtbanken, dus de correctionele en de hoven van assisen. (Pas in juni 1919 werd de vrede gesloten in Versailles, en nog later de staat van oorlog opgeheven.) Op 25 augustus 1919 werd een wet uitgevaardigd op de voorlopige hechtenis, de verzachtende omstandigheden en de deelname van de jury aan het bepalen van de straffen.

Het was pas in de loop van de jaren twintig dat de bestrafing van het activisme vooraan in de belangstelling zou komen. Ze werd dan de speerpunt van de anti-Belgische Vlaams-nationalistische agitatie en zou in de historiografie het dominerende aspect worden van de naoorlogse strafrechtelijke problematiek. Tegelijk werd het activisme in het liberale kamp gebruikt om de Vlaamse beweging het zwijgen op te leggen.

De auteurs hebben onderzoek verricht in

gerechtelijke archieven van Brussel en Wallonië en in Franstalige dagbladen uit het hele land, ook Antwerpen en Gent. Maar voor het Vlaamse activisme en zijn nasleep beperken ze zich tot twee bijdragen van Christine Van Everbroeck, die in 2005 een grondige biografie van August Borms heeft gepubliceerd. Waarschijnlijk hoopten de uitgevers dat hun behandeling van de bestrafing van het Waalse activisme een primeur zou zijn, maar Paul Delforge heeft dat uitgebreider gedaan in zijn *La Wallonie et la Première Guerre mondiale*, eveneens uit 2008. Uitvoerig worden enkele processen voorgesteld wegens verklikking en wegens diverse vormen van economische collaboratie.

Dit waardevolle werk heeft ook belang voor de geschiedschrijving van de Vlaamse beweging, omdat het als eerste de problematiek van de bestrafing van het activisme plaatst in zijn tijdskader.

[Lode Wils]